

21. Звіт про результати аудиту ефективності управління лісовими ресурсами Карпатського регіону : підготовлено департаментом контролю за використанням коштів державного бюджету в регіонах і затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 19.08.2003 № 16-2. – К. : Рахункова палата України, 2004. – Вип. 1. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ac-rada.dov.ua/control/main/uk/publish/article/38974>.

22. Положення про організацію та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини : затверджено Наказом Державного комітету лісового господарства України від 19.02.2007 р., № 42 // Лісовий і мисливський журнал. – 2007. – № 1. – С. 14-15.

23. Колісник Б.І. Організаційно-економічні засади переходу України на модель сталого управління лісами в умовах глобальних змін клімату / Б.І. Колісник // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.14. – С. 188-196.

Холявка В.З., Дацько С.Я. Использование аукционной торговли продукцией лесного хозяйства в свете экологизации ценовой политики Украины

Рассмотрены теоретические основы, мировой опыт и использование аукционной торговли продукцией лесного хозяйства, в частности необработанной древесиной, в Украине. Сделаны выводы по усовершенствованию механизма использования аукционной торговли в свете экологизации ценовой политики в лесном хозяйстве Украины.

Ключевые слова: экологизация, аукционные торги, специализированные торги, лесоматериалы необработанные круглые.

Kholyavka V.Z., Dacko S.Ya. Using the auction trade in forest products in the light ecological pricing policies of Ukraine

In the article the theoretical framework, international experience and the use of auction trade in forest products, in particular, untreated wood, in Ukraine. Conclusions on the improvement of the mechanism of auction trade in light green pricing policies in the forestry sector of Ukraine.

Keywords: ecological aspects, auction, special auction, unprocessed round.

УДК 339.94

*Доц. О.Є. Шайда, канд. екон. наук;
магістрант Б.В. Вітровий – Львівська КА*

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Проаналізовано вплив світової фінансової кризи на економіку України. Виявлено основні причини виникнення кризи та її вплив на основні показники соціально-економічного розвитку країни, зокрема підкреслено негативну роль внутрішніх чинників. Розроблено комплекс рекомендацій щодо пріоритетних напрямів та завдань стабілізаційної політики найближчої перспективи.

Ключові слова: фінансова криза, промислове виробництво, національна економіка, економічна криза, економічні пріоритети.

Вступ. Світова фінансова криза, що розпочалась у 2007 році зачепила тією чи іншою мірою економіки більшості країн світу. Зокрема наслідки кризи були відчутні й в Україні. Виникнення фінансової та економічної кризи в Україні стало очевидним восени 2008 р. після погіршення ряду економічних показників і повідомлень про фінансові проблеми деяких провідних комерційних банків країни. Найбільш вразливим виявився промисловий сектор, зорієнтований на експорт, – металургійний комплекс та машинобудування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми виникнення та поширення криз в економіці країн вивчають науковці у всьому світі. Значної уваги цим процесам надано в працях таких зарубіжних вчених, як М. Алле, П. Герста, К. Рейхарта, Г. Томпсона, Дж. Штігліца, М. Фрідмена та багатьох інших. Вони вивчають руйнівні наслідки та механізми подолання і запобігання світових фінансово-економічних криз. Цим питанням присвячено праці і багатьох вітчизняних вчених, зокрема В. Гесця, О. Барановського, Ю. Василенка, С. Мочерного, Ю. Пахомова, В. Попова, А. Філіпенка та інших, які досліджують наслідки впливу світових криз для економіки України та пошук напрямів антикризової політики держави.

Постановка завдання. Метою роботи є вивчення причин виникнення світової фінансово-економічної кризи, оцінка наслідків для світової економіки, дослідження її впливу на розвиток України та обґрунтування заходів подолання кризових явищ у вітчизняній економіці.

Виклад основного матеріалу. Фінансова криза у США почалася з іпотечної кризи ще у 2006 р. Головною її причиною було зростання обсягів неповернених житлових кредитів ненадійними позичальниками. Криза стала помітною і почала набувати міжнародних масштабів навесні 2007 р., коли New Century Financial Corporation, найбільша іпотечна компанія США, пішла із Нью-Йоркської фондової біржі внаслідок заборони, накладеної на торги її акціями. Протягом наступних кількох місяців зазнали збитків або збанкрутували десятки компаній.

Надзвичайно щільна і переплетена взаємопов'язаність фінансових установ на ринку призвела до того, що криза, яка мала б стосуватися лише кредитних установ, які працюють на ринку високоризикових позик, вплинула спочатку на американську фінансову систему, а потім і на загальносвітову. За оцінками експертів інвестиційного банку Goldman Sachs, фінансовим установам всього світу за два роки кризи завдано збитків на суму 1,2 трлн дол. США, водночас, лише американські установи на суму 460 млрд. дол. США [1]. Такі значні збитки призвели до обвалу фондових ринків світу. Протягом 2007 р. цінні папери на світовому фондовому ринку подешевшали на 5 трлн дол. США. Внаслідок інвестори переключили свою увагу з фондового ринку на товарний, що призвело до зростання цін на нафту й золото. Це, своєю чергою, спровокувало посилення загальносвітової інфляції та зниження темпів зростання світової економіки [1].

Кризові явища, які розпочалися в США, поволі поширились і на весь світ. Зниження ділової активності на фондових біржах, спад виробництва торкнувся і України з її експортно-орієнтованою економікою [3]. Як бачимо з графіка (рис.), на момент настання світової фінансової кризи економіка України була на підйомі. І дійсно, з 2000 р. до третього кварталу 2008 р. економіка країни зростала в середньому на 7,5 % на рік. Міжнародна криза ліквідності, яка швидко розповсюдилася світом восени 2008 р., перервала цикл зростання України та багатьох інших країн з економікою, що розвивається. Україна зазнала одного з найглибших економічних спадів та однієї з найбільших девальвацій валюти під час найважчих етапів кризи.

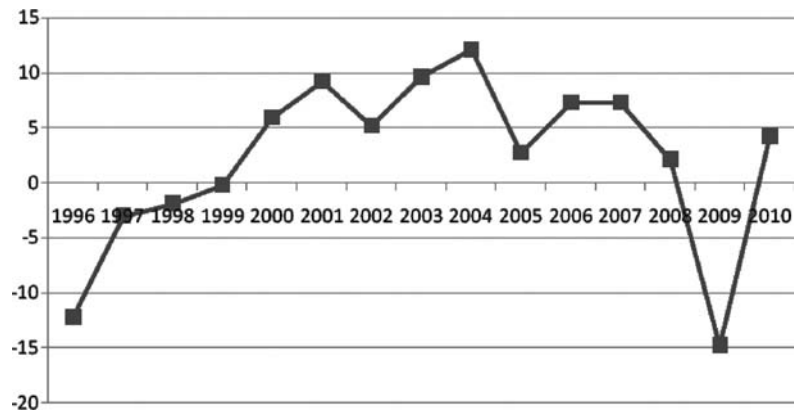

Рис. Динаміка ВВП (у % до попереднього року) України у 1996-2010 рр. [5]

Зниження попиту на продукцію експортноорієнтованих галузей (металургійної, хімічної та ін.) вплинули на скорочення обсягів промислового виробництва. Така ситуація, яка сталася на зовнішніх ринках, виявилась несподіваною для українських експортерів. Як наслідок, за підсумками першого півріччя 2009 р., українські підприємства гірничо-металургійного комплексу скоротили виробництво чавуну, сталі і прокату на 34-39 %, порівняно з аналогічним періодом 2008 р., ЗРС – на 22-35 %. При цьому виробництво готового прокату за шість місяців скоротилося на 34 % – до 12,354 млн т, сталі – на 39 % до 13,615 млн т, чавуну – на 35 % до 11,976 млн. т, виробництво труб знизилося на 43 % – до 728 тис. т, метизів – на 50 % до 99 тис. т, коксу – на 26 % до 8,280 млн т. У щомісячній динаміці відбулося падіння виробництва сталі (у натуральному вимірі) на рівні 60 % від докризових обсягів [4].

Зважаючи на значне зниження у 2009 р. темпів виробництва, зростання безробіття та збільшення сумнівної і безнадійної заборгованості за кредитами як фізичних, так і юридичних осіб, ситуація на фінансовому ринку теж значно ускладнилась. Ускладнення доступу до дешевих грошей на світових ринках, стрімке звуження ресурсної бази всередині країни, спровоковане панікою вкладників, призвело до того, що вітчизняні банки практично заморозили кредитування як сектору домогосподарств, так і сектору нефінансових корпорацій.

Необхідно зазначити, що поряд із зовнішніми негативними чинниками, які сприяли кризі, були ще і внутрішні чинники. Основними з них були: зростання зовнішньої заборгованості, зростання споживчого кредитування, відплив спекулятивного капіталу з України, що мало наслідком різку девальвацію гривні. Враховуючи те, що понад 50 % кредитів у національній економіці було видано в іноземній валюті, це збільшило величину боргу та вартість його обслуговування та ін. [2].

На початку четвертого кварталу 2010 р. загальний зовнішній борг становить 116,2 млрд дол. США [5]. За таких умов проводити виважену валютну політику доволі складно. Незначна, але неочікувана зміна таких факторів, як

зростання зовнішньої відсоткової ставки, економічна криза у торгових партнерів, зміна кон'юнктури на міжнародних фінансових ринках, виклике девальвацію курсу національної валюти та некероване зростання боргу. Динаміку показників, з допомогою яких розраховують величини заборгованості та можливості її погашення, проілюстровано в таблиці.

Табл. Зовнішній борг до обсягів експорту та ВВП і динаміка обмінного курсу гривні щодо долара США

Роки	Зовнішній борг /експорт, %	Зовнішній борг/ВВП, %	Грн за 100 дол. США на кінець періоду
2003	82,2	47,5	533,17
2004	74,2	47,2	530,91
2005	89,3	45,9	502,20
2006	108,5	50,6	502,53
2007	132,1	56,0	505,05
2008	118,4	55,9	776,82
2009	191,6	88,7	797,65

Джерело: [5]

Забезпечення стабільності соціального та економічного поступу в післякризовий період вимагає реалізації стратегії соціально-економічних реформ, спрямованих на зміну економічних механізмів розвитку, системну модернізацію економіки країни. За таких умов Україна має шанс не лише мінімізувати негативний вплив економічної рецесії, яку прогнозують для розвинених країн світу, а й забезпечити стійкість до нових кризових викликів з боку глобальної економіки і приєднатися до когорти країн, що динамічно розвиваються та яким притаманні енергійні процеси після кризового відновлення. Ми розробили такі рекомендації щодо формування політики подолання кризових явищ в Україні:

- відновити координацію дій уряду та НБУ у сферах управління бюджетними видатками та важелями грошової пропозиції;
- скасувати привілейовані пенсії;
- монетизувати всі пільги для населення;
- узгодити внутрішню ціну на газ з її закупівельною ціною, що дасть змогу започаткувати ефективне енергозбереження;
- здійснювати більш жорстку монетарну політику НБУ шляхом: зменшення грошової маси в обігу, посилення контролю над валютними і фінансовими потоками через кордони України;
- відмовитись від державної підтримки металургійної та нафтохімічної галузей;
- підвищити ставки акцизного збирання на алкогольні та тютюнові вироби;
- лібералізувати процес підприємницької діяльності.

Висновки. Надзвичайно щільний взаємозв'язок фінансових установ на міжнародному ринку призвів до того, що криза, яка мала б стосуватися лише кредитних установ США, вплинула спочатку на американську фінансову систему, а відтак і на загальносвітову. Світова фінансова криза стала серйозним випробуванням як для національних економік, так і для сучасної системи глобальної та регіональної координації економічної політики в різних сферах. Гострота та масштаби кризи вимагають швидких та досить радикальних

дій, спрямованих на мінімізацію наслідків глобальної кризи та створення передумов для відновлення економічної активності.

Література

1. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2009. – С. 8-19.
2. Геєць В. Каталізатором фінансової кризи в Україні була світова криза, але значна частина передумов має внутрішнє походження / В. Геєць // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 2. – С. 16-18.
3. Дорошенко І.В. Глобальна світова фінансова криза та її вплив на розвиток економіки України / І.В. Дорошенко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Doroshenko_308.htm.
4. Жаліло Я. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я. Жаліло. – К. : Вид-во НІСД. – 2009. – С. 9-45.
5. Держком. статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Шайда О.Е., Витровий Б.В. Влияние мирового финансового кризиса на экономику Украины

Проанализировано влияние мирового финансового кризиса на экономику Украины. Обнаружены основные причины возникновения кризиса и ее влияние на основные показатели социально-экономического развития страны, в частности подчеркнута негативную роль внутренних факторов. Разработан комплекс рекомендаций относительно приоритетных направлений и заданий стабилизационной политики ближайшей перспективы.

Ключевые слова: финансовый кризис, промышленное производство, национальная экономика, экономический кризис, экономические приоритеты.

Shayda O.Ye., Vitrovyi B.V. Influence of the global financial crisis on Ukraine

The influence of the global financial crisis on economy of Ukraine analyzed. The main causes of the crisis and its impact on key indicators of socio-economic development of country are opened, in particular the negative role of internal factors are emphasized. The complex of recommendations is developed on priorities and objectives of stabilization policy in the short term.

Keywords: financial crisis, industrial production, national economy, economic crisis, economic priorities.

УДК 336.226 Ст. викл. С.К. Шкулка – Львівська державна фінансова академія

ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТОУТВОРЮЛЬНИХ ПОДАТКІВ

Сформовано сутність бюджетуютьворюльних податків, виділено стимулювальні та дестимулювальні чинники впливу на надходження цих податків, проаналізовано динаміку та їхнє місце в забезпеченні надходжень у перед- та кризовий періоди.

Ключові слова: бюджетуютьворюльні податки, податкова політика, податкова стратегія, державний бюджет, податкове регулювання, ефективність.

Вступ. Динамічність розвитку України значною мірою залежить від ефективності податкової політики та дієвості її фінансової стратегії, яка забезпечує підвищення фінансових результатів суб'єктів господарювання, купівельної спроможності населення, рівень реалізації державою своїх конститу-

ційних обов'язків та функцій. Практично стабільність і фінансово-економічний розвиток держави безпосередньо залежать від її податкової політики.

Податкова політика розробляється на визначений період та на різних рівнях управління – від державного до управління підприємством, фірмою. Але при цьому треба зважати, що кожен рівень має певну мету, завдання й повинен мати оптимальний напрям діяльності та співвідношення з іншими рівнями. Так, фундаментальною метою податкової системи є наповнення доходної частини бюджету. Водночас, податкова політика суб'єктів господарювання полягає в тому, щоб зменшити розмір податкових відрахувань. Взаємодія різних рівнів податкової системи відбувається, якщо держава відповідним чином виконує свої обов'язки, а платник згоден з їх якістю та задоволений цим виконанням. Податкова політика повинна вчасно вирішувати суперечності з бюджетними надходженнями між різними рівнями управління в державі.

Проблематика формування й динаміки наповнення бюджетів різних рівнів фінансовими ресурсами є пріоритетною та перебуває в околі зору як центральних так і місцевих органів влади, оскільки саме на прогнозованості та реалістичності фінансового забезпечення базується можливість реалізації оперативних і стратегічних положень соціально-економічного розвитку території. Зазначимо, що цій тематиці присвячені наукові праці зарубіжних вчених: Е. Аистетт, М.Ю. Березін, Я. Бржецькі, Р. Бьорд, Дж. Еккерт, Дж. Янгмен, а також українських – П.Ю. Бурая, З.С. Варналія, В.П. Вишневецького, І.В. Грицьока, Н.С. Залуцької, В.М. Мельника, А.М. Новицького, А.М. Соколовської, Б.А. Карпінського, А.І. Крисоватого, Л.Л. Тарангул, І.Я. Чугунова, С.І. Юрія [2-19].

Проте ряд питань залишаються відкритими, зокрема: особливості формування бюджетуютьворюльних податків, елементи їхнього прогнозування на макроекономічному рівні.

Метою дослідження є аналіз теоретичних положень та підходів щодо формування бюджетуютьворюльних податків в Україні для вироблення практичних рекомендацій у частині визначення впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на обсяги їх надходжень.

Виклад основного матеріалу. Сучасна практика результативності податкової політики свідчить, що наповнюваність бюджетів залежить від вірності фінансової стратегії. Водночас, однією з основних складових фінансової стратегії на всіх рівнях – від держави до окремого суб'єкта господарювання – є податкова стратегія, яка залежить від того, якою мірою вона відповідає потребам сьогодення.

Зазначимо, що прогнозувати обсяги бюджетних надходжень, а за ними й бюджетуютьворюльних податків, можливо через задіюваність механізмів, визначених Податковим кодексом України: загальнодержавних і місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Неподатковими надходженнями визнаються: 1) доходи від власності та підприємницької діяльності; 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу; 3) надходження від штрафів та фінансових санкцій; 4) інші неподаткові надходження [15, с. 54].